

Îndrumări privind alimentația

06



Είσαι γυναίκα.
Είσαι δύναμη!

The background features several large, overlapping watercolor-style shapes in shades of grey, pink, orange, and yellow. There are also clusters of small black dots in the top left and small pink dots in the top right.

Cuprins

De ce este importantă alimentația pentru pacienții cu cancer de sân? **02**

Ce alimente sunt bune pentru mine? Ce alimente nu sunt bune? **04**

Ar trebui să urmez o anumită dietă? **08**

Ar trebui să iau suplimente? **10**

Impactul tratamentului pentru cancer asupra dietei **12**

De ce este importantă alimentația pentru pacienții cu cancer de sân?

Stilul de viață este o componentă esențială a sănătății noastre. O dietă corectă este deosebit de importantă pentru pacienții cu cancer de sân vindecabil, deoarece poate ajuta la menținerea unei greutate corporale sănătoase, la gestionarea mai bună a reacțiilor adverse ale tratamentelor și, în general, la starea generală de sănătate. ¹ La fel de important este faptul că o dietă sănătoasă a fost asociată cu un risc redus de recidivă și deces din cauza acestei boli. ² În schimb, obezitatea (când indicele masei corporale depășește 25 kg/m²) este asociată cu o probabilitate crescută de recidivă și deces nu numai din cauza cancerului de sân, dar și din alte cauze, cum ar fi evenimentele cardiovasculare. ²

De asemenea, respectarea unei diete sănătoase are și alte beneficii, cum ar fi reducerea riscului de dezvoltare a altor cancere și boli cronice (cum ar fi diabetul sau hipertensiunea), scăderea riscului de infecții, recuperarea postoperatorie mai rapidă etc. ^{3,4}

O dietă corectă ajută și la menținerea nivelurilor de energie, organismul devenind puternic, și contribuie la starea generală de bine. ⁵

Pacienții cu cancer de sân avansat – incurabil – reprezintă o categorie distinctă. În acest caz, scăderea involuntară în greutate se poate produce din cauza cașexiei asociate cancerului, care este asociată cu scăderea consumului de alimente și cu tulburări metabolice. ⁶ Pacienții cu cașexie au șanse mai reduse de a răspunde la tratament și o probabilitate mai mare de a suferi de depresie. ⁷ O alimentare consistentă este importantă și pentru acești pacienți, deoarece îi ajută să își mențină funcționalitatea. ⁸

Dacă aveți întrebări despre dieta pe care trebuie să o urmați, discutați cu medicul dumneavoastră sau cu orice membru al echipei medicale. Acesta poate să vă ajute să vă schimbați obiceiurile alimentare, să vă elibereze o trimitere medicală la dietetician, dacă este necesar, și să vă ajute să gestionați orice reacții adverse ale tratamentului, care vă influențează viața de zi cu zi.

Bibliografie:

1. National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)–Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **2.** Rock CL, et al. American Cancer Society nutrition and physical activity guideline for cancer survivors. *CA Cancer J Clin.* 2022;72(3):230-262. **3.** Macmillan Cancer Support. Healthy Eating and Cancer. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/impacts-of-cancer/healthy-eating-and-cancer>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **4.** American Cancer Society. Benefits of Good Nutrition During Cancer Treatment. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/benefits.html>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **5.** Nutrition and Physical Activity Guideline for Cancer Survivors. *CA Cancer J Clin.* 2022;72(3):263-265. **6.** Fearon KC, et al. Definition and classification of cancer cachexia: an international consensus *Lancet Oncol.* 2011; 12(5):489-95. **7.** Giannousi Z, et al. Nutritional status, acute phase response and depression in metastatic lung cancer patients: correlations and association prognosis. *Support Care Cancer.* 2012;20(8):1823-9. **8.** Arends J. Malnutrition in cancer patients: Causes, consequences and treatment options. *Eur J Surg Oncol.* 2024;50(5):107074.

Lectură suplimentară:

• Macmillan Cancer Support. Eating a Healthy Diet. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/stories-and-media/booklets/stay-healthy-eat-a-healthy-diet-easy-read>. Accesat la 11 ianuarie 2024.

Ce alimente sunt bune pentru mine? Ce alimente nu sunt bune?

În general, o dietă sănătoasă trebuie să fie bogată în alimente de origine vegetală (fructe, legume, leguminoase și cereale integrale, cum ar fi orez brun, ovăz, pâine și paste din făină de grâu integrală) și proteine din surse sănătoase (pește, pui sau legume) și săracă în carne roșie (vită, porc, miel și capră), produse procesate din carne (carne maturată și/sau afumată, cum ar fi șunca sau salamul), băuturi răcoritoare cu adaos de zahăr, alimente cu un conținut ridicat de grăsimi și alcool).^{1,2,3}

Fructele, legumele și cerealele integrale sunt surse excelente de fibre, care ajută sistemul digestiv să funcționeze mai bine și oferă sațietate pe termen lung. Fructele și legumele pot fi consumate proaspete sau congelate; cu cât sunt mai variate, cu atât mai bine. Se recomandă să consumați între 2½ și 3 porții de legume și aproximativ 1½ și 2 porții de fructe în fiecare zi.^{1,2}

Dieta sănătoasă începe de la cumpărături: Vă poate fi utilă planificarea meselor pentru câteva zile în avans și întocmirea unei liste de necesități, astfel încât să nu mai existe tentația de a cumpăra alimente la care încercați să renunțați. De asemenea, nu este o idee bună să faceți cumpărături când vă este foame.³

Acest capitol vă oferă îndrumări despre ce poate include o dietă sănătoasă. Puteți să-l întrebați pe medicul dumneavoastră care sunt alimentele specifice pe care trebuie să le includeți sau să le excludeți din dietă.

Dacă v-ați pierdut pofta de mâncare sau aveți probleme de alimentație, recomandările sunt diferite (mergeți la capitolul: [Impactul tratamentului pentru cancer asupra dietei](#))

De consumat^{1,2,3}



Fructe și legume



Fasole și alte leguminoase



Cereale integrale



Nuci și semințe

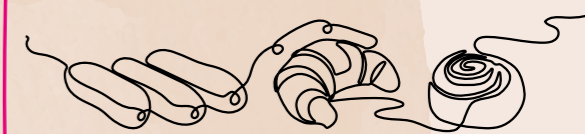
De evitat^{1,2,3}



Carne roșie și produse procesate din carne



Băuturi îndulcite cu zahăr



Produse rafinate din grâu



Alcool

Ce alimente sunt bune pentru mine? Ce alimente nu sunt bune?

Sunt alimentele organice mai bune pentru mine?

Alimentele organice sunt cele provenite din produse cultivate fără pesticide sau îngrășăminte chimice obișnuite. Acestea sunt considerate a fi mai ecologice, dar nu există dovezi în sensul că ar conține mai mulți nutrienți decât produsele cultivate în modul convențional.⁴

Trebuie să evit zahărul?

Poate ați citit că zahărul hrănește celulele canceroase și că trebuie evitat. Totuși, zahărul hrănește toate celulele din organism, nu doar celulele canceroase. Reducerea surplusului de zahăr face parte dintr-o dietă sănătoasă, deoarece poate ajuta la menținerea greutății corporale ideale și la reducerea riscului de boli, cum ar fi diabetul.⁴

Lectură suplimentară:

- Macmillan Cancer Support. Healthy Eating and Cancer. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/stories-and-media/booklets/healthy-eating-and-cancer>. Accesat la 11 ianuarie 2024.
- Macmillan Cancer Support. Making Changes to Your Diet. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/impacts-of-cancer/healthy-eating-and-cancer/making-changes-to-your-diet>. Accesat la 11 ianuarie 2024.
- National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)–Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Accesat la 11 ianuarie 2024.

Sunt alimentele modificate genetic sigure?

Unele alimente, cum ar fi soia sau porumbul, pot fi modificate pentru a deveni mai rezistente la insecte sau pentru o durată de viață mai lungă înainte de a alterase; acestea sunt cunoscute drept „alimente modificate genetic”. Nu există dovezi care să susțină faptul că aceste alimente ar crește riscul de dezvoltare a cancerului și, în general, sunt considerate sigure.⁴

Pot să consum alimente care conțin soia?

Soia (se găsește în boabele de soia, sosul de soia sau tofu) conține compuși similari cu hormonii feminini. Unele studii efectuate pe femei asiatice, a căror dietă zilnică include soia, au demonstrat că aceasta poate să reducă riscul de dezvoltare a cancerului de sân sau posibilitatea de revenire a acestuia.^{5,6,7} Totuși, sunt necesare mai multe studii pe populația caucaziană pentru a demonstra aceste teorii.

Bibliografie:

1. Rock CL, et al. American Cancer Society nutrition and physical activity guideline for cancer survivors. *CA Cancer J Clin.* 2022;72(3):230-262.
2. American Cancer Society Guideline for Diet and Physical Activity. <https://www.cancer.org/cancer/risk-prevention/diet-physical-activity/acs-guidelines-nutrition-physical-activity-cancer-prevention/guidelines.html>. Accesat la 11 ianuarie 2024.
3. Cancer Research UK. What Is a Healthy Diet? <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/causes-of-cancer/diet-and-cancer/what-is-a-healthy-diet>. Accesat la 11 ianuarie 2024.
4. Cancer.net. Common Questions About Diet, Activity and Cancer Risk. <https://www.cancer.net/navigating-cancer-care/prevention-and-healthy-living/american-cancer-society-guideline-diet-and-physical-activity-cancer-prevention/common-questions-about-diet-activity-and-cancer-risk>. Accesat la 11 ianuarie 2024.
5. Lee SA, et al. Adolescent and adult soy food intake and breast cancer risk: results from the Shanghai Women's Health Study. *Am J Clin Nutr.* 2009;89(6):1920-6.
6. Shu XO, et al. Soy food intake and breast cancer survival. *JAMA.* 2009;302(22):2437-43.
7. Chen M, et al. Association between soy isoflavone intake and breast cancer risk for pre- and post-menopausal women: a meta-analysis of epidemiological studies. *PLoS One.* 2014;9(2):e89288.

Ar trebui să urmez o anumită dietă?

Atunci când aveți un diagnostic de cancer de sân, medicii v-ar putea recomanda să vă adaptați dieta. Alternativ, puteți să decideți să vă schimbați obiceiurile alimentare și să mâncați mai sănătos.

Dacă doriți o dietă sănătoasă, trebuie să vă gândiți să urmați un anumit regim alimentar. Cu toate acestea, nu există suficiente dovezi care să indice că aceste diete pot ajuta în lupta împotriva cancerului după diagnostic.

Dieta vegetariană sau vegană¹

Multe persoane urmează o dietă vegetariană, care le poate furniza toți nutrienții necesari. Persoanele care urmează diete vegane ar putea avea nevoie de suplimente alimentare, cum ar fi unele vitamine.² Dietele vegetariene sau vegane prezintă aspecte sănătoase: multe fructe și legume, un conținut ridicat de fibre și fără carne roșie sau produse procesate din carne.² Cu toate acestea, nu există dovezi solide în sensul că o dietă vegetariană sau vegană poate să reducă riscul de deces din cauza cancerului de sân sau să ajute la gestionarea reacțiilor adverse ale tratamentului pentru cancer.³ Dacă urmați deja o dietă vegetariană, este posibil să nu fie nevoie să treceți la o altă dietă.

Dieta mediteraneeană³

Există dovezi în sensul că o dietă în stil mediteraneean (care include multe cereale integrale, fructe, legume, ulei de măsline, fructe de mare, leguminoase și nuci) poate fi asociată cu o scădere a riscului de deces din cauza cancerului de sân sau din alte cauze.³

Dieta macrobiotică¹

Dieta macrobiotică este o dietă bazată pe plante, formată în principal din cereale integrale, fructe și legume. Aceasta poate include cantități mici de pește. Toate fructele și legumele din dietă sunt organice, iar alimentele trebuie gătită într-un mod special. Nu există dovezi în sensul că o dietă macrobiotică poate ajuta în tratamentul cancerului.¹

Dieta fără gluten⁴

Glutenul este o proteină din cereale, cum ar fi grâul și orzul. Pentru marea majoritate a oamenilor, acesta nu provoacă probleme, însă persoanele care suferă de boala celiacă sau intoleranță la gluten fără cauză celiacă pot avea probleme digestive când consumă gluten.² Nu există dovezi în sensul că o dietă fără gluten poate reduce riscul de deces din cauza cancerului de sân sau poate ameliora reacțiile adverse ale tratamentului pentru cancer.⁴

Dieta ketogenică¹

În dieta ketogenică se preferă alimentele cu conținut ridicat de grăsimi și se evită glucidele (cum ar fi zaharuri, cartofi și făinuri). Aceasta poate fi dificil de urmat, deoarece presupune consumul de nutrienți în proporții exacte. De asemenea, nu există dovezi în sensul că această dietă poate să ajute în lupta împotriva cancerului sau să reducă reacțiile adverse la tratament.¹

Postul intermitent⁵

Postul intermitent este un tip de dietă care imită rezultatele postului, în același timp fiind permis un aport caloric limitat. Datele preclinice au arătat că acesta poate să amplifice răspunsul la tratament, să afecteze metabolismul, stresul celular, nivelurile hormonale și sistemul imunitar. Cu toate acestea, poate fi însoțit de pierderea masei și forței musculare; tocmai de aceea, ar putea fi necesar să se aplice concomitent un plan de tonifiere musculară. În orice caz, nu există date solide care să susțină beneficiile acestui tip de dietă, fiind necesare mai multe studii clinice.



Bibliografie:

1. National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)—Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 2. Cancer.net. Common Questions About Diet, Activity and Cancer Risk. <https://www.cancer.net/navigating-cancer-care/prevention-and-healthy-living/american-cancer-society-guideline-diet-and-physical-activity-cancer-prevention/common-questions-about-diet-activity-and-cancer-risk>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 3. Rock CL, et al. American Cancer Society nutrition and physical activity guideline for cancer survivors. CA Cancer J Clin. 2022;72(3):230-262. 4. City of Hope Hospital. Can a Gluten-Free Diet Reduce Breast Cancer Risk? <https://www.cityofhope.org/orange-county/oc-blog/can-a-gluten-free-diet-reduce-breast-cancer-risk>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 5. Nencioni A, et al. Fasting and cancer: molecular mechanisms and clinical application. Nat Rev Cancer. 2018 Nov; 18(11):707-719

Ar trebui să iau suplimente?

Majoritatea persoanelor cu cancer de sân vor putea să-și obțină toți nutrienții necesari din dietă. Totuși, medicul dumneavoastră vă poate recomanda să luați suplimente alimentare dacă mâncați prea puțin sau nu puteți tolera anumite alimente.

Controlul calității suplimentelor alimentare nu este la fel de strict ca în cazul medicamentelor, iar unele ar putea să nu conțină substanțele menționate pe etichetă sau să conțină cantități diferite din aceste substanțe. Nu există dovezi solide care să arate că suplimentele alimentare pot reduce riscul de dezvoltare a cancerului. Dimpotrivă, în unele studii, suplimentele care conțin cantități mari de nutrienți precum vitamina A, betacaroten și vitamina E au fost asociate cu un risc crescut de a dezvolta unele tipuri de cancer.¹ De asemenea, unele suplimente pot influența tratamentul cancerului de sân.² Nu s-a demonstrat existența vreunui supliment care să vindece această boală.²

Înainte de a lua orice supliment, discutați cu medicul dumneavoastră sau cu un membru al echipei medicale.

Aici se includ orice vitamine sau produse din plante pe care le puteți cumpăra fără prescripție medicală din farmacia sau magazine.

Glutamină

Glutamina face parte din proteinele din organismul dumneavoastră. Unele studii au demonstrat că glutamina poate reduce riscul de mucozită (inflamația mucoasei gurii și intestinelor, care poate provoca dureri) după tratamentul de chimioterapie și neuropatie periferică (afectarea nervilor) după tratamentul cu paclitaxel.³⁻⁶

Melatonină

Melatonina este un hormon produs în organismul dumneavoastră, care ajută la controlul somnului. Unele studii au demonstrat că melatonina poate ajuta la gestionarea reacțiilor adverse ale chimioterapiei, deși aceste studii au fost restrânse și au inclus puțini pacienți.^{3,7-11}

Probiotice

Acestea sunt microorganisme vii (bacterii și levuri) care în general se adaugă în iaurt. Există studii care arată că un consum de probiotice în timpul tratamentului cu chimioterapie și/sau radioterapie poate ajuta la prevenirea diareii.^{3,12-14} Probioticele pot ajuta și la gestionarea reacțiilor adverse ale imunoterapiei.³

Vitamina C

O analiză recentă a unor studii privind vitamina C nu a generat rezultate concrete și a stabilit că sunt necesare mai multe dovezi înainte de a afirma că vitamina C poate ajuta la prevenirea și/sau lupta împotriva cancerului.¹⁵ Consumul de vitamina C în cantități mari poate să pună presiune pe organism (de exemplu, asupra rinichilor) și să influențeze unele tratamente pentru cancerul de sân.¹⁶

Vitamina D

S-a constatat, în cadrul multor studii, că o concentrație scăzută a vitaminei D din organism este legată de un risc crescut de a dezvolta cancer de sân, dar și osteoporoză la femeile care suferă de această boală și urmează tratamentul hormonal.^{17,18,19,20} Medicul dumneavoastră vă poate recomanda să luați suplimente cu vitamina D dacă nu puteți să obțineți în cantitate suficientă din expunerea la soare sau din alimente bogate în vitamina D (ouă, pește gras, cum ar fi somon, macrou sau sardine sau din produse lactate precum laptele și iaurtul îmbogățit cu vitamina D).¹⁹

Bibliografie:

1. American Cancer Society Guideline for Diet and Physical Activity. <https://www.cancer.org/cancer/risk-prevention/diet-physical-activity/acs-guidelines-nutrition-physical-activity-cancer-prevention/guidelines.html>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **2.** Breastcancer.org. Dietary supplements. <https://www.breastcancer.org/managing-life/diet-nutrition/dietary-supplements>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **3.** National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)—Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **4.** Anderson PM, et al. Oral glutamine reduces the duration and severity of stomatitis after cytotoxic cancer chemotherapy. *Cancer*. 1998;83(7):1433-9. **5.** Skubitz KM, Anderson PM. Oral glutamine to prevent chemotherapy induced stomatitis: a pilot study. *J Lab Clin Med*. 1996;127(2):223-8. **6.** Peterson DE, et al. Randomized, placebo-controlled trial of Saforis for prevention and treatment of oral mucositis in breast cancer patients receiving anthracycline-based chemotherapy. *Cancer*. 2007;109(2):322-31. **7.** Lissoni P, et al. Decreased toxicity and increased efficacy of cancer chemotherapy using the pineal hormone melatonin in metastatic solid tumour patients with poor clinical status. *Eur J Cancer*. 1999;35(12):1688-92. **8.** Lissoni P, et al. Five years survival in metastatic non-small cell lung cancer patients treated with chemotherapy alone or chemotherapy and melatonin: a randomized trial. *J Pineal Res*. 2003;35(1):12-5. **9.** Lissoni P, et al. A randomized study of chemotherapy with cisplatin plus etoposide versus chemoendocrine therapy with cisplatin, etoposide and the pineal hormone melatonin as a first-line treatment of advanced non-small cell lung cancer patients in a poor clinical state. *J Pineal Res*. 1997;23(1):15-9. **10.** Sookprasert A, et al. Melatonin in patients with cancer receiving chemotherapy: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial. *Anticancer Res*. 2014;34(12):7327-37. **11.** Lissoni P, et al. Treatment of cancer chemotherapy-induced toxicity with the pineal hormone melatonin. *Support Care Cancer*. 1997;5(2):126-9. **12.** Delia P, et al. Use of probiotics for prevention of radiation-induced diarrhea. *World J Gastroenterol*. 2007;13(6):912-5. **13.** Chitapanarux I, et al. Randomized controlled trial of live lactobacillus acidophilus plus bifidobacterium bifidum in prophylaxis of diarrhea during radiotherapy in cervical cancer patients. *Radiat Oncol*. 2010;05:31. **14.** Osterlund P, et al. Lactobacillus supplementation for diarrhoea related to chemotherapy of colorectal cancer: a randomised study. *Br J Cancer*. 2007;97(8):1028-34. **15.** Villagran M, et al. The Role of Vitamin C in Cancer Prevention and Therapy: A Literature Review. *Antioxidants (Basel)*. 2021;10(12):1894. **16.** Cancer Research UK. Vitamins, Diet Supplements and Cancer. <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/treatment/complementary-alternative-therapies/individual-therapies/vitamins-diet-supplements#:~:text=But%20there%20is%20some%20evidence,any%20kind%20of%20cancer%20treatment>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **17.** Atoum M, Alzoughool F. Vitamin D and Breast Cancer: Latest Evidence and Future Steps. *Breast Cancer (Auckl)*. 2017;11:1178223417749816. **18.** Mackey JD, et al. Vitamin D deficiency as a risk factor for breast cancer development. *J Clin Oncol*. 2023;41:16_suppl. **19.** Breastcancer.org. Low Vitamin D Levels. <https://www.breastcancer.org/risk/risk-factors/low-vitamin-d-levels>. Accesat la 11 ianuarie 2024. **20.** Ramaswamy B, et al. Osteopenia and osteoporosis in women with breast cancer. *Semin Oncol*. 2003 Dec;30(6):763-75.

Impactul tratamentului pentru cancer asupra dietei

Chiar dacă mâncați sănătos, poate fi necesar să vă schimbați dieta din cauza efectelor cancerului de sân și ale tratamentului asupra organismului.

Tratamentele pentru cancerul de sân, care vă pot afecta obiceiurile alimentare, includ:¹

- ✗ Chimioterapia
- ✗ Terapia hormonală
- ✗ Radioterapia
- ✗ Intervenția chirurgicală
- ✗ Imunoterapia

Unele dintre aceste efecte sunt:^{1,2,3}

- ✗ Scăderea apetitului alimentar
- ✗ Modificări ale gustului și/sau mirosului
- ✗ Afte bucale
- ✗ Greață sau vărsături
- ✗ Diaree
- ✗ Constipație
- ✗ Oboseală

Sfaturi pentru gestionarea impactului tratamentului pentru cancer asupra obiceiurilor alimentare^{1,4,5,6}

- ✗ Dacă nu vă este foame, încercați activități fizice ușoare, cum ar fi o plimbare. Aceasta vă poate crește pofta de mâncare și vă poate ajuta în cazul constipației.
- ✗ Încercați să mâncați regulat chiar dacă nu vă este foame; poate fi mai ușor să repartizați mesele în mai multe gustări mici pe parcursul zilei, în loc să aveți două sau trei mese bogate.
- ✗ Dacă puteți mânca doar foarte puțin, încercați alimente bogate în calorii și nutrienți, precum lactatele (lapte, smântână, unt), carnea (pui sau pește), leguminoasele, ouăle, maioneza, mierea sau gemurile.
- ✗ În afară de apă, consumați lichide precum sucurile de fructe, laptele, supa. Pe lângă faptul că vă hidratează, acestea vă pot furniza și nutrienți. Totuși, nu uitați că dacă beți multe lichide în timpul mesei, veți simți mai repede sațietatea și veți mânca mai puțin.
- ✗ Dacă vă este greață, rămâneți la alimentele simple, moi, ușor de digerat, cum ar fi pâinea, iaurtul sau supele limpezi.
- ✗ Ați putea să renunțați la alimente care vă plăceau dacă suferiți schimbări ale gustului și/sau mirosului. Cu toate acestea, ați putea avea poftă de alimente pe care nu le consumați înainte.
- ✗ Dacă aveți afte bucale, evitați preparatele care sunt uscate, condimentate sau acide și care pot fi greu de mâncat.
- ✗ Dacă aveți diaree, poate fi o idee bună să evitați fructele și legumele crude.
- ✗ Dacă sistemul dumneavoastră imunitar a fost afectat de tratament, ați putea avea un risc crescut de boli sau infecții transmise prin alimente. Evitați alimentele precum produsele din carne crudă sau carnea și peștele gătit insuficient (cum ar fi sushi), ouăle crude sau fierte moi, brânzeturile cu mușci (brânza cu mușci albastru sau Roquefort), sucurile sau lactatele nepasteurizate și mierea neprelucrată. Spălați fructele și legumele înainte de a le consuma și verificați dacă alimentele sunt bine gătit, cu ajutorul unui termometru de bucătărie.
- ✗ În sfârșit, nu încercați să vă îngreșați în timpul tratamentului, deoarece aceasta poate crește riscul de recidivă și/sau pot apărea alte boli.

Discutați cu medicul dumneavoastră sau cu orice membru al echipei medicale despre orice reacții adverse ale tratamentului care vă influențează obiceiurile alimentare.

Bibliografie:

1. National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)—Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 2. American Cancer Society. Nutrition for People With Cancer. Managing Eating Problems Caused by Cancer Treatments. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/common-problems.html>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 3. National Cancer Institute. Appetite Loss and Cancer Treatment. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 4. American Cancer Society. Nutrition for People With Cancer. Eating Well During Treatment. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/once-treatment-starts.html>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 5. Nutrition and Physical Activity Guideline for Cancer Survivors. CA Cancer J Clin. 2022;72(3):263-265. 6. American Cancer Society. Food Safety During Cancer Treatment. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/weak-immune-system.html>. Accesat la 11 ianuarie 2024. 7. V Vance et al. Weight gain in breast cancer survivors: prevalence, pattern and health consequences. Obes Rev. 2011 Apr;12(4):282-94.

De unde pot obține mai multe informații?

Sunt disponibile și broșuri despre următoarele subiecte:

Broșura 1: Despre cancer

Broșura 2: Cancerul de sân în stadiu incipient

Broșura 3: Îngrijirea unei persoane cu cancer

Broșura 4: Cancerul de sân la bărbați

Broșura 5: Fertilitatea și cancerul

Broșura 6: Orientări nutriționale

Broșura 7: Înțelegerea chimioterapiei

Broșura 8: Căderea părului în timpul tratamentului anticancer

Broșura 9: Proteze mamare și reconstrucția sânelui

Broșura 10: Exerciții fizice pentru persoanele cu cancer

De unde pot obține
sprijin?

**ALMA ZOIS NATIONAL ASSOCIATION
OF WOMEN WITH BREAST CANCER**

Ipeirou 11, Athens 10433
210 41 80 006

**ALMA ZOIS ASSOCIATION OF WOMEN WITH
BREAST CANCER OF THE REGION OF THESSALONIKI**

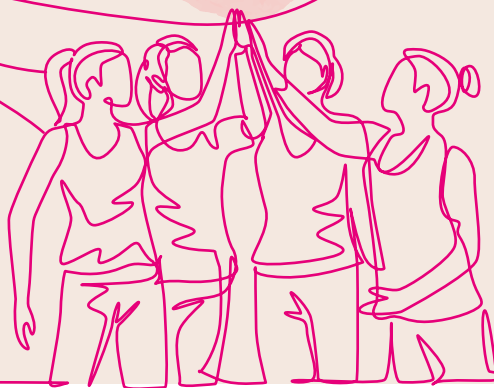
P.Mela 38, Thessaloniki 54622
3rd floor
2310 28 51 81

**ALMA ZOIS ASSOCIATION OF WOMEN WITH
BREAST CANCER OF THE PREFECTURE OF ACHAIA**

Gounari 37, Patra 26221
4th floor
2610 22 22 74

FA-11262910

Textul a fost editat
de Dr. Ioannis Gkioulmpasanis,
doctor în medicină, medic specialist
în oncologie medicală, cercetător
în cadrul Clinicii "Thessalia", Larissa



Acest material este informativ și nu promoțional

 **NOVARTIS**

In collaboration with:


ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΜΑΣΤΟΥ


ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΜΑΣΤΟΥ
ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ


ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΜΑΣΤΟΥ
Ν.ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διατροφικές Οδηγίες

06



Είσαι γυναίκα.
Είσαι δύναμη!

Πίνακας Περιεχομένων

Γιατί είναι σημαντική η διατροφή για ασθενείς με καρκίνο του μαστού;	02
Ποια τρόφιμα μου κάνουν καλό; Ποια όχι;	04
Θα πρέπει να ακολουθώ συγκεκριμένη διατροφή;	08
Πρέπει να παίρνω συμπληρώματα;	10
Επιπτώσεις του καρκίνου και της θεραπείας του στη διατροφή σας	12

Γιατί είναι σημαντική η διατροφή για ασθενείς με καρκίνο του μαστού;

Ο τρόπος ζωής αποτελεί βασικό παράγοντα για την υγεία μας. Η σωστή διατροφή είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους ασθενείς με ιόσιμο καρκίνο του μαστού, καθώς μπορούν να τους βοηθήσουν να διατηρήσουν ένα φυσιολογικό σωματικό βάρος, να διαχειριστούν καλύτερα τις παρενέργειες των θεραπειών και γενικά να αισθάνονται πιο υγιείς.¹ Κάτι επίσης σημαντικό είναι ότι η υγιεινή διατροφή έχει συσχετισθεί με μειωμένο κίνδυνο υποτροπών και θανάτου από το συγκεκριμένο νόσημα.² Αντιθέτως, η παχυσαρκία (δηλ. όταν ο δείκτης μάζας σώματος είναι πάνω από 25 kg/m²) συνδέεται με μεγαλύτερη πιθανότητα υποτροπών και θανάτων όχι μόνο από καρκίνο του μαστού αλλά και από άλλες αιτίες, όπως τα καρδιαγγειακά επεισόδια.²

Η υγιεινή διατροφή έχει και επιπλέον οφέλη, όπως η μείωση του κινδύνου ανάπτυξης άλλων νεοπλασιών ή άλλων χρόνιων νοσημάτων (όπως ο διαβήτης και η υπέρταση), η μείωση του κινδύνου λοιμώξεων, η ταχύτερη ανάρρωση από χειρουργική επέμβαση, κ.^{3,4}

Η σωστή διατροφή συμβάλει επίσης στη διατήρηση της ενέργειας, στην ενίσχυση της δύναμης, και στην βελτίωση της γενικότερης κατάστασης της υγείας.⁵

Ασθενείς με προχωρημένο – μη ιόσιμο – καρκίνο του μαστού αποτελούν μια ξεχωριστή ομάδα. Σ' αυτή την περίπτωση είναι δυνατόν να αναφερθεί ακούσια απώλεια βάρους στα πλαίσια του συνδρόμου της καρκινικής καχεξίας το οποίο σχετίζεται με μειωμένη πρόσληψη τροφής και διαταραχές του μεταβολισμού.⁶ Οι ασθενείς με καρκινική καχεξία έχουν μικρότερη πιθανότητα ανταπόκρισης στη θεραπεία και πιο συχνά εμφανίζουν κατάθλιψη.⁷ Η καλή διατροφή είναι σημαντική και για αυτούς τους ασθενείς, καθώς τους βοηθά να διατηρήσουν τη λειτουργικότητά τους.⁸



Μιλήστε με τον γιατρό σας ή με κάποιο μέλος της ομάδας υγειονομικής περίθαλψής σας, σε περίπτωση που έχετε ερωτήσεις σχετικά με τη διατροφή σας. Μπορούν να σας βοηθήσουν να αλλάξετε τις διατροφικές σας συνήθειες, να σας παραπέμπουν σε διαιτολόγο εάν το χρειάζεστε καθώς και να σας βοηθήσουν να διαχειριστείτε τυχόν ανεπιθύμητες ενέργειες της θεραπείας που επηρεάζουν την καθημερινή σας ζωή.

Βιβλιογραφία

1. National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)-Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
2. Rock CL, et al. American Cancer Society nutrition and physical activity guideline for cancer survivors. *CA Cancer J Clin.* 2022;72(3):230-262.
3. Macmillan Cancer Support. Healthy Eating and Cancer. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/impacts-of-cancer/healthy-eating-and-cancer>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
4. American Cancer Society. Benefits of Good Nutrition During Cancer Treatment. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/benefits.html>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
5. Nutrition and Physical Activity Guideline for Cancer Survivors. *CA Cancer J Clin.* 2022;72(3):263-265.
6. Fearon KC, et al. Definition and classification of cancer cachexia: an international consensus *Lancet Oncol.* 2011;12(5):489-95.
7. Giannousi Z, et al. Nutritional status, acute phase response and depression in metastatic lung cancer patients: correlations and association prognosis. *Support Care Cancer.* 2012;20(8):1823-9.
8. Arends J. Malnutrition in cancer patients: Causes, consequences and treatment options. *Eur J Surg Oncol.* 2024;50(5):107074.

Διαβάστε επίσης

- Macmillan Cancer Support. Eating a Healthy Diet. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/stories-and-media/booklets/stay-healthy-eat-a-healthy-diet-easy-read>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.

Ποια τρόφιμα μου κάνουν καλό;

Ποια όχι;

Γενικά, μια υγιεινή διατροφή βασίζεται στην κατανάλωση πολλών φυτικών τροφίμων (φρούτα, λαχανικά, όσπρια και δημητριακά ολικής αλέσεως, όπως καστανό ρύζι, βρώμη, ψωμί ολικής άλεσης και ζυμαρικά) και πρωτεΐνες από υγιεινές πηγές (ψάρι, κοτόπουλο ή όσπρια), και περιορισμό του κόκκινου κρέατος (όπως το μοσχάρι, το χοιρινό, το αρνί ή το κασίκι), των επεξεργασμένων κρεάτων (αλλαντικά ή/και καπνιστά, όπως το ζαμπόν ή το σαλάμι), αναψυκτικών με προσθήκη ζάχαρης, τροφίμων υψηλής περιεκτικότητας σε λιπαρά και αλκοόλ.^{1,2,3}

Τα φρούτα, τα λαχανικά και δημητριακά ολικής αποτελούν εξαιρετικές πηγές φυτικών ινών, οι οποίες βοηθούν στην καλή λειτουργία του πεπτικού συστήματος και στο αίσθημα κορεσμού της πείνας για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Τα φρούτα και τα λαχανικά ειδικότερα μπορούν να καταναλωθούν είτε φρέσκα είτε κατεψυγμένα, και ιδανικότερα σε όσο μεγαλύτερη ποικιλία είναι δυνατόν. Συνιστάται η κατανάλωση τουλάχιστον 2½ έως 3 φλιτζάνια λαχανικών και 1½ έως 2 φλιτζάνια φρούτων κάθε μέρα.^{1,2}

Η υγιεινή διατροφή ξεκινά από τη λίστα για τα ψώνια: Μπορεί να σας βοηθήσει το να σχεδιάζετε τα γεύματά σας για τις επόμενες ημέρες και να γράφετε μια λίστα με αυτά που χρειάζεστε, ώστε να είναι λιγότερο πιθανό να μπειτε στον πειρασμό να αγοράσετε τρόφιμα που προσπαθείτε να αποφύγετε. Μια επίσης καλή ιδέα να μην ψωνίζετε όταν πεινάτε.³

Αυτή η ενότητα παρέχει γενικές κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με το τι θεωρείται υγιεινή διατροφή. Μπορείτε να ρωτήσετε τον γιατρό σας για συγκεκριμένα τρόφιμα και αν πρέπει να τα συμπεριλάβετε ή να τα αποφύγετε στη διατροφή σας.

Εάν έχετε χάσει την όρεξή σας ή δυσκολεύεστε να φάτε, ισχύουν διαφορετικές συστάσεις (βλ. Ενότητα **"Επιπτώσεις της θεραπείας του καρκίνου στη διατροφή σας"**).

Να προτιμάτε^{1,2,3}



Φρούτα και λαχανικά



Φασόλια και όσπρια



Ολικής αλέσεως



Ξηροί καρποί και σπόροι

Να αποφεύγετε^{1,2,3}



Κόκκινα κρέατα και επεξεργασμένα κρέατα



Ζαχαρούχα ποτά



Επεξεργασμένα προϊόντα δημητριακών



Αλκοόλ

Ποιά τρόφιμα μου κάνουν καλό; Ποια όχι;

Είναι καλύτερο να προτιμώ βιολογικά τρόφιμα;

Τα βιολογικά τρόφιμα καλλιεργούνται χωρίς κοινά φυτοφάρμακα ή χημικά λιπάσματα. Θεωρούνται φιλικότερα για το περιβάλλον, αλλά δεν υπάρχουν στοιχεία ότι έχουν περισσότερα θρεπτικά συστατικά από τα τρόφιμα που καλλιεργούνται με συμβατικούς τρόπους.⁴

Θα πρέπει να αποφεύξω τη ζάχαρη;

Μπορεί να έχετε διαβάσει ότι η ζάχαρη τρέφει τα καρκινικά κύτταρα και ότι πρέπει να την αποφεύγετε. Ωστόσο, η ζάχαρη τρέφει όλα τα κύτταρα του σώματός σας, όχι μόνο τα καρκινικά κύτταρα. Η μείωση της περίσσειας ζάχαρης αποτελεί μέρος της υγιεινής διατροφής, καθώς μπορεί να βοηθήσει στη διατήρηση ενός υγιούς βάρους και να μειώσει τον κίνδυνο εμφάνισης ασθενειών όπως ο διαβήτης.⁴

Είναι τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα ασφαλή;

Ορισμένα τρόφιμα όπως η σόγια ή το καλαμπόκι μπορούν να τροποποιηθούν για να γίνουν ανθεκτικά στα έντομα ή για να μπορέσουν να διαρκέσουν περισσότερο πριν σαπίσουν· αυτά είναι γνωστά ως γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα. Δεν υπάρχουν στοιχεία ότι αυτά τα τρόφιμα μπορεί να αυξήσουν τον κίνδυνο ανάπτυξης καρκίνου και θεωρούνται ασφαλή.⁴

Μπορώ να τρώω τρόφιμα που περιέχουν σόγια;

Η σόγια (που βρίσκεται στους σπόρους σόγιας, στη σάλτσα σόγιας ή στο τόφου) περιέχει ενώσεις που είναι παρόμοιες με τις γυναικείες ορμόνες. Ορισμένες μελέτες σε Ασιάτισσες των οποίων η διατροφή βασίζεται καθημερινά στη σόγια, έχουν δείξει ότι μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο ή τις πιθανότητες επανεμφάνισης του καρκίνου του μαστού.^{5,6,7} Ωστόσο, χρειάζονται περισσότερες μελέτες για να επιβεβαιωθεί κάτι τέτοιο στους Καυκάσιους.

Διαβάστε επίσης

- Macmillan Cancer Support. Healthy Eating and Cancer. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/stories-and-media/booklets/healthy-eating-and-cancer>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
- Macmillan Cancer Support. Making Changes to Your Diet. <https://www.macmillan.org.uk/cancer-information-and-support/impacts-of-cancer/healthy-eating-and-cancer/making-changes-to-your-diet>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
- National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)—Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.

Βιβλιογραφία

1. Rock CL, et al. American Cancer Society nutrition and physical activity guideline for cancer survivors. *CA Cancer J Clin.* 2022;72(3):230-262.
2. American Cancer Society Guideline for Diet and Physical Activity. <https://www.cancer.org/cancer/risk-prevention/diet-physical-activity/acs-guidelines-nutrition-physical-activity-cancer-prevention/guidelines.html>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
3. Cancer Research UK. What Is a Healthy Diet? <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/causes-of-cancer/diet-and-cancer/what-is-a-healthy-diet>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
4. Cancer.net. Common Questions About Diet, Activity and Cancer Risk. <https://www.cancer.net/navigating-cancer-care/prevention-and-healthy-living/american-cancer-society-guideline-diet-and-physical-activity-cancer-prevention/common-questions-about-diet-activity-and-cancer-risk>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
5. Lee SA, et al. Adolescent and adult soy food intake and breast cancer risk: results from the Shanghai Women's Health Study. *Am J Clin Nutr.* 2009;89(6):1920-6.
6. Shu XO, et al. Soy food intake and breast cancer survival. *JAMA.* 2009;302(22):2437-43.
7. Chen M, et al. Association between soy isoflavone intake and breast cancer risk for pre- and post-menopausal women: a meta-analysis of epidemiological studies. *PLoS One.* 2014;9(2):e89288.

Θα πρέπει να ακολουθώ συγκεκριμένη διατροφή;

Οι γιατροί μπορεί να σας συστήσουν να κάνετε αλλαγές στη διατροφή σας όταν διαγνωστείτε με καρκίνο του μαστού. Ακόμη, μπορεί να αποφασίσετε να αλλάξετε τις διατροφικές σας συνήθειες και να υιοθετήσετε μια πιο υγιεινή διατροφή.

Εάν θέλετε να τρώτε πιο υγιεινά, μπορείτε να επιλέξετε ένα συγκεκριμένο τύπο διατροφής. **Ωστόσο, δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία που να δείχνουν ότι κάποια συγκεκριμένη διατροφή μπορεί να συμβάλει στην καταπολέμηση του καρκίνου μετά τη διάγνωση.**

Χορτοφαγική ή vegan διατροφή¹

Πολλοί άνθρωποι ακολουθούν χορτοφαγική διατροφή, η οποία μπορεί να παρέχει όλα τα θρεπτικά συστατικά που χρειάζονται. Όσοι ακολουθούν vegan διατροφή μπορεί να χρειάζονται συμπληρώματα διατροφής, όπως ορισμένες βιταμίνες.² Οι χορτοφαγικές ή vegan δίαιτες είναι υγιεινές, καθώς περιλαμβάνουν πολλά φρούτα και λαχανικά, έχουν υψηλή περιεκτικότητα σε φυτικές ίνες και δεν περιλαμβάνουν κόκκινο ή επεξεργασμένο κρέας.² Ωστόσο, δεν υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι η υιοθέτηση χορτοφαγικής ή vegan διατροφής μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο θανάτου από καρκίνο του μαστού ή να βοηθήσει στη διαχείριση των ανεπιθύμητων ενεργειών από τη θεραπεία του καρκίνου.³ Εάν ακολουθείτε ήδη μια χορτοφαγική διατροφή, μπορεί να μην χρειαστεί να την αλλάξετε.

Μεσογειακή διατροφή³

Υπάρχουν ενδείξεις ότι η μεσογειακή διατροφή (που περιλαμβάνει πολλά δημητριακά ολικής άλεσης, φρούτα, λαχανικά, ελαιόλαδο, θαλασσινά, φασόλια και ξηρούς καρπούς) μπορεί να συνδέεται με μια μικρή μείωση του θανάτου από καρκίνο του μαστού ή άλλες αιτίες.³

Μακροβιοτική διατροφή¹

Η μακροβιοτική διατροφή είναι μια φυτική διατροφή που αποτελείται κυρίως από δημητριακά ολικής άλεσης, φρούτα και λαχανικά. Μπορεί να περιλαμβάνει μικρές ποσότητες ψαριών. Όλα τα φρούτα και τα λαχανικά στη διατροφή αυτή είναι βιολογικά και τα τρόφιμα πρέπει να μαγειρεύονται με ειδικούς τρόπους. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να δείχνουν ότι μια μακροβιοτική διατροφή μπορεί να βοηθήσει στη θεραπεία του καρκίνου.¹

Διατροφή χωρίς γλουτένη⁴

Η γλουτένη είναι μια πρωτεΐνη που βρίσκεται σε δημητριακά όπως το σιτάρι ή το κριθάρι. Δεν προκαλεί προβλήματα στους περισσότερους ανθρώπους, αλλά τα άτομα με κοιλιοκάκη ή με δυσανεξία στη γλουτένη που δεν οφείλεται στην κοιλιοκάκη μπορεί να αντιμετωπίζουν πεπτικά προβλήματα όταν καταναλώνουν γλουτένη.² Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η διατροφή χωρίς γλουτένη μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο θανάτου από καρκίνο του μαστού ή να βοηθήσει με τις ανεπιθύμητες ενέργειες της θεραπείας του καρκίνου.⁴

Κετογονική διατροφή¹

Στην κετογονική διατροφή προτιμούνται τα τρόφιμα με υψηλή περιεκτικότητα σε λιπαρά και αποφεύγονται οι υδατάνθρακες (όπως σάκχαρα, πατάτες και άλευρα). Μπορεί να είναι δύσκολο να την ακολουθήσετε, καθώς απαιτεί την κατανάλωση θρεπτικών ουσιών σε ακριβείς αναλογίες. Δεν υπάρχουν στοιχεία ότι αυτή η διατροφή μπορεί να βοηθήσει στην καταπολέμηση του καρκίνου του μαστού ή να μειώσει τις ανεπιθύμητες ενέργειες της θεραπείας.¹

Διαλειμματική διατροφή⁵

Η διαλειμματική διατροφή είναι ένας τύπος διατροφικού προγράμματος που μιμείται τα αποτελέσματα της νηστείας ενώ επιτρέπει κάποια – περιορισμένη - θερμιδική πρόσληψη. Προκλινικά δεδομένα έχουν δείξει ότι μπορεί να ενισχύσει την ανταπόκριση στη θεραπεία, να επηρεάσει το μεταβολισμό, το κυτταρικό στρες, τα επίπεδα ορμονών και το ανοσοποιητικό. Είναι ωστόσο δυνατόν να παρατηρηθεί απώλεια μυϊκής μάζας και δύναμης γι' αυτό και πιθανώς να χρειάζεται να ακολουθείται παράλληλα με ένα πρόγραμμα ενδυνάμωσης. Σε κάθε περίπτωση δεν υπάρχουν ισχυρά δεδομένα που να αποδεικνύουν όφελος από τη συγκεκριμένη διατροφή και απαιτούνται περισσότερες κλινικές μελέτες.



Βιβλιογραφία

1. National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)—Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
2. Cancer.net. Common Questions About Diet, Activity and Cancer Risk. <https://www.cancer.net/navigating-cancer-care/prevention-and-healthy-living/american-cancer-society-guideline-diet-and-physical-activity-cancer-prevention/common-questions-about-diet-activity-and-cancer-risk>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
3. Rock CL, et al. American Cancer Society nutrition and physical activity guideline for cancer survivors. CA Cancer J Clin. 2022;72(3):230-262.
4. City of Hope Hospital. Can a Gluten-Free Diet Reduce Breast Cancer Risk? <https://www.cityofhope.org/orange-county/oc-blog/can-a-gluten-free-diet-reduce-breast-cancer-risk>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
5. Nencioni A, et al. Fasting and cancer: molecular mechanisms and clinical application. Nat Rev Cancer. 2018 Nov;18(11):707-719.

Πρέπει να παίρνω συμπληρώματα;

Οι περισσότεροι άνθρωποι με καρκίνο του μαστού μπορούν να λαμβάνουν όλα τα θρεπτικά συστατικά που χρειάζονται από τη διατροφή τους. Ωστόσο, ο γιατρός σας μπορεί να σας συστήσει να παίρνετε συμπληρώματα διατροφής εάν τρώτε πολύ λίγο ή δεν μπορείτε να ανεχθείτε ορισμένα τρόφιμα.

Ο ποιοτικός έλεγχος των συμπληρωμάτων διατροφής δεν είναι αυστηροποιημένος όσο αυτός των φαρμάκων και ορισμένα μπορεί να μην περιέχουν τις ουσίες που ισχυρίζονται στις ετικέτες τους ή μπορεί να τις περιέχουν σε διαφορετικές ποσότητες. Δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να δείχνουν ότι τα συμπληρώματα διατροφής μπορούν να μειώσουν τον κίνδυνο ανάπτυξης καρκίνου. Αντίθετα μάλιστα, σε ορισμένες μελέτες τα συμπληρώματα που περιέχουν μεγάλες ποσότητες θρεπτικών συστατικών όπως η βιταμίνη Α, το β-καροτένιο και η βιταμίνη Ε σχετίστηκαν με αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης ορισμένων τύπων καρκίνου.¹ Ορισμένα συμπληρώματα μπορεί επίσης να επηρεάσουν τη θεραπεία για τον καρκίνο του μαστού.² Κανένα συμπλήρωμα δεν έχει αποδειχθεί ότι θεραπεύει τον καρκίνο του μαστού.²

**Πριν πάρετε οποιοδήποτε συμπλήρωμα,
ενημερώστε τον γιατρό σας
ή ένα μέλος της ομάδας περίθαλψής σας.
Ως συμπληρώματα νοούνται οποιεσδήποτε βιταμίνες
ή φυτικά συμπληρώματα τα οποία πωλούνται
χωρίς συνταγή σε φαρμακεία ή καταστήματα.**

Γλουταμίνη: Η γλουταμίνη συμμετέχει στη σύνθεση κάποιων πρωτεϊνών στο σώμα σας. Ορισμένες μελέτες έχουν δείξει ότι η γλουταμίνη μπορεί να μειώσει τις πιθανότητες ανάπτυξης βλεννογονίτιδας (φλεγμονή του βλεννογόνου του στόματος και του εντέρου που μπορεί να προκαλέσει πόνο) μετά από χημειοθεραπεία και περιφερική νευροπάθεια (βλάβη στα νεύρα σας) μετά από θεραπεία με το φάρμακο πακλιταξέλ.^{3,6}

Μελατονίνη: Η μελατονίνη είναι μια ορμόνη που παράγεται από το σώμα σας και η οποία επηρεάζει τον ύπνο σας. Ορισμένες μελέτες έχουν δείξει ότι η μελατονίνη μπορεί να βοηθήσει στη διαχείριση των ανεπιθύμητων ενεργειών από τη χημειοθεραπεία, αν και αυτές οι μελέτες ήταν μικρές και περιλάμβαναν λίγους ασθενείς.^{3,7-11}

Προβιοτικά: Πρόκειται για ζωντανούς μικροοργανισμούς (βακτήρια και μαγιά) που συνήθως προστίθενται στο γιαούρτι. Υπάρχουν μελέτες που δείχνουν ότι η λήψη προβιοτικών κατά τη διάρκεια της χημειοθεραπείας και/ή ακτινοθεραπείας μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη της διάρροιας.^{3,12-14} Τα προβιοτικά μπορούν επίσης να βοηθήσουν στη διαχείριση των ανεπιθύμητων ενεργειών της ανοσοθεραπείας.³

Βιταμίνη C: Μια πρόσφατη ανάλυση μελετών που αφορούν τη βιταμίνη C δεν κατέληξε σε σαφή αποτελέσματα. Σύμφωνα με την ανάλυση αυτή, απαιτούνται περισσότερα στοιχεία ώστε να ξέρουν οι γιατροί αν μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη και/ή την καταπολέμηση του καρκίνου.¹⁵ Η κατανάλωση μεγάλων ποσοτήτων βιταμίνης C μπορεί να ασκήσει πίεση στο σώμα σας (στα νεφρά, για παράδειγμα) και μπορεί επίσης να επηρεάσει ορισμένες θεραπείες για τον καρκίνο του μαστού.¹⁶

Βιταμίνη D: Σύμφωνα με πολλές μελέτες τα χαμηλά επίπεδα βιταμίνης D στο σώμα συνδέονται με αυξημένο κίνδυνο ανάπτυξης καρκίνου του μαστού αλλά και οστεοπόρωσης σε γυναίκες που εμφανίζουν τη νόσο και λαμβάνουν ορμονοθεραπεία.^{17,18,19,20} Ο γιατρός σας μπορεί να σας συστήσει να πάρετε ένα συμπλήρωμα βιταμίνης D αν δεν μπορείτε να πάρετε αρκετό από την έκθεση στο ηλιακό φως ή από τρόφιμα πλούσια σε βιταμίνη D (αυγά, λιπαρά ψάρια όπως ο σολομός, το σκουμπρί ή οι σαρδέλες, ή γαλακτοκομικά προϊόντα όπως το γάλα και το γιαούρτι εμπλουτισμένα με βιταμίνη D).¹⁹



Βιβλιογραφία

1. American Cancer Society Guideline for Diet and Physical Activity. <https://www.cancer.org/cancer/risk-prevention/diet-physical-activity/acs-guidelines-nutrition-physical-activity-cancer-prevention/guidelines.html>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
2. Breastcancer.org. Dietary supplements. <https://www.breastcancer.org/managing-life/diet-nutrition/dietary-supplements>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
3. National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)—Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
4. Anderson PM, et al. Oral glutamine reduces the duration and severity of stomatitis after cytotoxic cancer chemotherapy. *Cancer*. 1998;83(7):1433-9.
5. Skubitz KM, Anderson PM. Oral glutamine to prevent chemotherapy induced stomatitis: a pilot study. *J Lab Clin Med*. 1996;127(2):223-8.
6. Peterson DE, et al. Randomized, placebo-controlled trial of Satoris for prevention and treatment of oral mucositis in breast cancer patients receiving anthracycline-based chemotherapy. *Cancer*. 2007;109(2):322-31.
7. Lissoni P, et al. Decreased toxicity and increased efficacy of cancer chemotherapy using the pineal hormone melatonin in metastatic solid tumour patients with poor clinical status. *Eur J Cancer*. 1999;35(12):1688-92.
8. Lissoni P, et al. Five years survival in metastatic non-small cell lung cancer patients treated with chemotherapy alone or chemotherapy and melatonin: a randomized trial. *J Pineal Res*. 2003;35(1):12-5.
9. Lissoni P, et al. A randomized study of chemotherapy with cisplatin plus etoposide versus chemoendocrine therapy with cisplatin, etoposide and the pineal hormone melatonin as a first-line treatment of advanced non-small cell lung cancer patients in a poor clinical state. *J Pineal Res*. 1997;23(1):15-9.
10. Sookprasert A, et al. Melatonin in patients with cancer receiving chemotherapy: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial. *Anticancer Res*. 2014;34(12):7327-37.
11. Lissoni P, et al. Treatment of cancer chemotherapy-induced toxicity with the pineal hormone melatonin. *Support Care Cancer*. 1997;5(2):126-9.
12. Delia P, et al. Use of probiotics for prevention of radiation-induced diarrhea. *World J Gastroenterol*. 2007;13(6):912-5.
13. Chitapanarux I, et al. Randomized controlled trial of live lactobacillus acidophilus plus bifidobacterium bifidum in prophylaxis of diarrhea during radiotherapy in cervical cancer patients. *Radiat Oncol*. 2010;5:31 np.
14. Osterlund P, et al. Lactobacillus supplementation for diarrhoea related to chemotherapy of colorectal cancer: a randomised study. *Br J Cancer*. 2007;97(8):1028-34.
15. Villagran M, et al. The Role of Vitamin C in Cancer Prevention and Therapy: A Literature Review. *Antioxidants (Basel)*. 2021;10(12):1894.
16. Cancer Research UK. Vitamins, Diet Supplements and Cancer. <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/treatment/complementary-alternative-therapies/individual-therapies/vitamins-diet-supplements#:~:text=But%20there%20is%20some%20evidence,any%20kind%20of%20cancer%20treatment>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
17. Atoum M, Alzoughool F. Vitamin D and Breast Cancer: Latest Evidence and Future Steps. *Breast Cancer (Auckl)*. 2017;11:1178223417749816.
18. Mackey JD, et al. Vitamin D deficiency as a risk factor for breast cancer development. *J Clin Oncol*. 2023;41:16_suppl.
19. Breastcancer.org. Low Vitamin D Levels. <https://www.breastcancer.org/risk/risk-factors/low-vitamin-d-levels>. Προσελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
20. Ramaswamy B, et al. Osteopenia and osteoporosis in women with breast cancer. *Semin Oncol*. 2003 Dec;30(6):763-75

Επιπτώσεις της θεραπείας του καρκίνου στη διατροφή σας^{1,4,5,6,7}

Ακόμη και αν τρώτε υγιεινά, μπορεί να χρειαστεί να κάνετε αλλαγές στη διατροφή σας λόγω των επιπτώσεων του καρκίνου του μαστού και της θεραπείας στο σώμα σας.

Οι θεραπείες για τον καρκίνο του μαστού που μπορεί να επηρεάσουν τις διατροφικές σας συνήθειες είναι οι εξής:¹

- ✖ Χημειοθεραπεία
- ✖ Ορμονοθεραπεία
- ✖ Ακτινοθεραπεία
- ✖ Χειρουργική επέμβαση
- ✖ Ανοσοθεραπεία

Μπορεί να προκαλέσουν μεταξύ άλλων:^{1,2,3}

- ✖ Ανορεξία
- ✖ Αλλαγές στη γεύση και/ή στην όσφρηση
- ✖ Στοματικά έλκη
- ✖ Ναυτία ή εμετό
- ✖ Διάρροια
- ✖ Δυσκοιλιότητα
- ✖ Κόπωση

Συμβουλές για τη διαχείριση των επιπτώσεων του καρκίνου και της θεραπείας του στις διατροφικές σας συνήθειες^{1,4,5,6}

- ✖ Εάν δεν πεινάτε, προσπαθήστε να κάνετε κάποια ήπια δραστηριότητα, όπως μια βόλτα. Αυτό μπορεί να αυξήσει την όρεξή σας και μπορεί επίσης να βοηθήσει εάν έχετε δυσκοιλιότητα.
- ✖ Προσπαθήστε να τρώτε τακτικά ακόμη και αν δεν πεινάτε. Μπορεί να είναι ευκολότερο για σας να σπάσετε τα γεύματά σας σε πολλά μικρά σνακ καθόλη τη διάρκεια της ημέρας αντί για δύο ή τρία μεγάλα γεύματα.
- ✖ Εάν μπορείτε να φάτε μόνο λίγο, δοκιμάστε τρόφιμα που είναι γεμάτα θερμίδες και θρεπτικά συστατικά, όπως γαλακτοκομικά προϊόντα (γάλα, κρέμα γάλακτος, βούτυρο), κρέατα (κοτόπουλο ή ψάρι), φασόλια, αυγά, μαγιονέζα, μέλι ή μαρμελάδα.
- ✖ Εκτός από νερό, πίνετε υγρά όπως χυμό, γάλα ή σούπα. Εκτός από το να σας κρατούν ενυδατωμένους, μπορείτε να πάρετε θρεπτικά συστατικά από αυτά. Ωστόσο, να έχετε κατά νου ότι η κατανάλωση των περισσότερων υγρών κατά τη διάρκεια των γευμάτων μπορεί να σας κάνει να αισθάνεστε χορτάτοι και να τρώτε λιγότερο.
- ✖ Εάν έχετε ναυτία, επιμείνετε σε ήπιες τροφές που είναι μαλακές και εύπεπτες, όπως το ψωμί, το γιαούρτι ή οι διαυγείς ζωμοί.
- ✖ Μπορεί να απορρίψετε ορισμένα τρόφιμα που σας άρεσαν εάν βιώσετε αλλαγές στη γεύση και/ή στην όσφρηση. Ωστόσο, μπορεί να ανακαλύψετε ότι τώρα σας αρέσουν τρόφιμα που δεν συνηθίζατε να τρώτε.
- ✖ Εάν έχετε στοματικά έλκη, αποφύγετε τρόφιμα που είναι ξηρά, πικάντικα ή όξινα και μπορεί να μην αισθάνεστε άνετα να τα φάτε.
- ✖ Αν έχετε διάρροια, ίσως είναι καλή ιδέα να αποφύγετε τα ωμά φρούτα και λαχανικά.
- ✖ Εάν το ανοσοποιητικό σας σύστημα έχει επηρεαστεί από τη θεραπεία, μπορεί να κινδυνεύετε περισσότερο από τροφιμογενείς ασθένειες και λοιμώξεις. Αποφύγετε τρόφιμα όπως ωμά ή λίγο μαγειρεμένα κρέατα και ψάρια (όπως σούσι), ωμά ή μελάτα αυγά, μουκλιασμένα τυριά (όπως μπλε τυρί ή ροκφόρ), μη παστεριωμένους χυμούς ή γαλακτοκομικά προϊόντα και ακατέργαστο μέλι. Πλύνετε τα φρούτα και τα λαχανικά καλά πριν τα καταναλώσετε και ελέγξτε ότι τα κρέατα είναι καλά μαγειρεμένα χρησιμοποιώντας ένα θερμόμετρο τροφίμων. Τέλος προσπαθήστε να μην πάρετε βάρος κατά τη διάρκεια των θεραπειών διότι μπορεί να αυξηθεί ο κίνδυνος υποτροπής καθώς ή/και να εμφανιστούν άλλα νοσήματα.

Μιλήστε με τον γιατρό σας ή οποιοδήποτε μέλος της ομάδας υγειονομικής περίθαλψής σας σχετικά με οποιοδήποτε ανεπιθύμητες ενέργειες της θεραπείας που επηρεάζουν τις διατροφικές σας συνήθειες.

Βιβλιογραφία

1. National Cancer Institute. Nutrition in Cancer Care (PDQ®)-Patient Version. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss/nutrition-pdq>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
2. American Cancer Society. Nutrition for People With Cancer. Managing Eating Problems Caused by Cancer Treatments. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/common-problems.html>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
3. National Cancer Institute. Appetite Loss and Cancer Treatment. <https://www.cancer.gov/about-cancer/treatment/side-effects/appetite-loss>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
4. American Cancer Society. Nutrition for People With Cancer. Eating Well During Treatment. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/once-treatment-starts.html>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
5. Nutrition and Physical Activity Guideline for Cancer Survivors. CA Cancer J Clin. 2022;72(3):263-265.
6. American Cancer Society. Food Safety During Cancer Treatment. <https://www.cancer.org/cancer/survivorship/coping/nutrition/weak-immune-system.html>. Προσπελάστηκε στις 11 Ιανουαρίου 2024.
7. V Vance et al. Weight gain in breast cancer survivors: prevalence, pattern and health consequences. Obes Rev. 2011 Apr;12(4):282-94.

Πού μπορώ να βρω περισσότερες πληροφορίες;

Υπάρχουν διαθέσιμα έντυπα για τα ακόλουθα θέματα:

- Έντυπο 01. Εισαγωγή στον καρκίνο του μαστού
- Έντυπο 02. Πρώιμος καρκίνος του μαστού
- Έντυπο 03. Η φροντίδα ενός ατόμου με καρκίνο
- Έντυπο 04. Ο καρκίνος του μαστού στους άνδρες
- Έντυπο 05. Γονιμότητα και καρκίνος
- Έντυπο 06. Διατροφικές οδηγίες
- Έντυπο 07. Κατανόηση της χημειοθεραπείας
- Έντυπο 08. Απώλεια μαλλιών κατά τη διάρκεια της αντικαρκινικής θεραπείας
- Έντυπο 09. Προθέσεις μαστού και αποκατάσταση μαστού
- Έντυπο 10. Η σωματική άσκηση στα άτομα που ζουν με καρκίνο

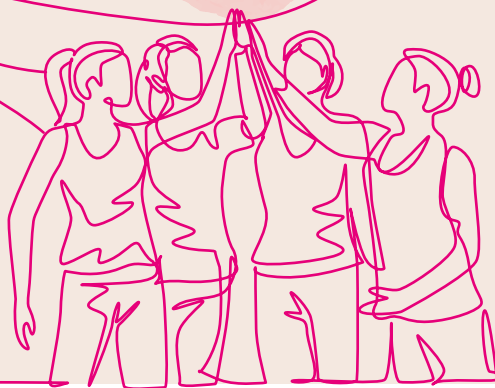
Πού μπορώ να βρω
υποστήριξη;

**ΑΛΜΑ ΖΩΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΜΑΣΤΟΥ**
Ηπείρου 11, Αθήνα 10433
210 41 80 006

**ΑΛΜΑ ΖΩΗΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΜΑΣΤΟΥ Ν. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**
Παύλου Μελά 38, Θεσσαλονίκη 54622
3ος όροφος
2310 28 51 81

**ΑΛΜΑ ΖΩΗΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟ ΜΑΣΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΧΑΪΑΣ**
Γούναρη 37, Πάτρα 26221
4ος όροφος
2610 22 22 74

*"Το κείμενο επιμελήθηκε ο Δρ
Ιωάννης Γκιουλμπασάνης, MD,
PhD, Παθολόγος - Ογκολόγος,
Επιστημονικός Συνεργάτης
Κλινικής "Θεσσαλία" - Λάρισα"*



Το υλικό αυτό έχει ενημερωτικό και όχι προωθητικό χαρακτήρα